

«ΔΙΚΑΙΩΜΑΤΑ ΠΑΙΔΙΟΥ ΜΑΘΗΤΗ»

ΚΥΠΡΟΣ

ΑΥΓΟΥΣΤΟΣ 2019

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ

Πίσω στα σχολεία τα παιδιά και βάζουν το καπέλο του μαθητή για ακόμη μια χρονιά και για τους υπόλοιπους 9 μήνες του χρόνου.

Βασικό λοιπόν για όλα τα άτομα υπεύθυνα για την μάθηση των παιδιών αλλά και για τα ίδια τα παιδιά να γνωρίζουν τα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά ως παιδιά αλλά και ως μαθητές.

Αρχικά να αναφέρουμε ότι βάση της ερμηνείας που υπάρχει στον περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού (Κυρωτικός) Νόμος του 1990 αλλά και στον περί Παιδιών Νόμο Κεφ. 352, «παιδί» είναι οποιοδήποτε άτομο κάτω των 18 χρόνων και «μαθητής» είναι οποιοδήποτε τέτοιο παιδί «εγγράφεται» σε σχολείο βάση των περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμών του 2017, εγγραφή η οποία είναι αναγκαστική βάση του περί Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης (Υποχρεωτική Φοίτηση και Παροχή Δωρεάν Παιδείας) Νόμοι 1993 – 2019.

Επακόλουθο της πιο πάνω διευκρίνισης είναι και το ότι αν και το παιδί ως μαθητής έχει δικαιώματα, αυτά εξασκούνται πάντοτε μέσα από τους γονείς και κηδεμόνες τους οι οποίοι φέρουν την υποχρέωση για την υπεράσπιση των δικαιωμάτων των παιδιών τους αλλά και την ευθύνη για την συμπεριφορά αυτών, όπως για παράδειγμα να εγγράψουν τα παιδιά για εκπαίδευση μέχρι το επίπεδο του γυμνασίου αλλιώς κινδυνεύουν να κατηγορηθούν για το ανάλογο ποινικό αδίκημα.

Σημαντική είναι επίσης η διευκρίνιση ότι οι νόμοι της Κυπριακής Δημοκρατίας ισχύουν για όλους όσους ζουν σε αυτή και κατά συνέπεια, σύμφωνα και με γνωμάτευση του Γενικού Εισαγγελέα, όλα όσα αναφέρουμε στο συγκεκριμένο κείμενο ισχύουν για όλα τα άτομα και εθνικότητες που ζουν στην Κύπρο. Σχετική είναι και η έκθεση με τίτλο «Οδηγός Υποδοχής στην Κυπριακή εκπαίδευση» που έκδωσε το Υπουργείο Παιδείας και Πολιτισμού σε μια προσπάθεια να βοηθήσει τους γονείς και τα παιδιά τους που δεν είναι Κύπριοι να ενταχτούν στα σχολεία μας ως μαθητές, ενέργεια η οποία είναι σε πλήρη αρμονία με τα βασικά δικαιώματα των μαθητών όπως το δικαίωμα ίσης μεταχείρισης, δικαίωμα στην μάθηση, δικαίωμα σεβασμού διαφορετικής θρησκείας και άλλα τα οποία αναφέρονται πιο κάτω.

Εκτός των πιο κάτω δικαιωμάτων και υποχρεώσεων, σε συντομία να αναφέρουμε ότι ποινική ευθύνη στην Κύπρο για ένα παιδί ξεκίνα από την ηλικία των 14 ετών βάσει του άρθρου 14 περί Ποινικού Κώδικα, πλην όμως σε αυτό το κείμενο δεν θα ασχοληθούμε με αυτήν την πτυχή του θέματος. Σημαντική όμως η αναφορά από την στιγμή που πολλές φορές ένα παιδί ως μαθητής μπορεί να βρεθεί αντιμέτωπος με ποινικές κατηγορίες για την συμπεριφορά του ιδίου ή για την συμμετοχή του σε ομαδικές πράξεις που αποτελούν ποινικά αδικήματα.

Επιπρόσθετα ακόμα ένας άλλος τομέας που το παρόν κείμενο δεν θα ακουμπήσει αλλά πρέπει να υπάρξει αναφορά για να γνωρίζει ο αναγνώστης, είναι τα ξεχωριστά και

επιπρόσθετα δικαιώματα που έχουν τα παιδιά μαθητές τα οποία έχουν ειδικές ανάγκες και τα οποία προστατεύονται με όλα όσα αναφέρει το παρόν κείμενο αλλά και από τον περί Αγωγής και Εκπαίδευσης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Νόμο 113(Ι)/99, τον περί Μηχανισμού Έγκαιρης Εντόπισης Παιδιών με Ειδικές Ανάγκες Κανονισμοί του 2001 και τον περί της Σύμβασης για τα Δικαιώματα των Ατόμων με Αναπηρίες και περί Συναφών Θεμάτων (Κυρωτικός) Νόμος του 2011 Ν.8(ΙΙΙ)/2011.

Σύνταγμα & Σύμβαση

Προτού εξετάσουμε συγκεκριμένους και ειδικούς νόμους και κανονισμούς που ασχολούνται με τα δικαιώματα του παιδιού μαθητή, είναι σημαντικό να θυμόμαστε πάντα ότι ως πολίτες της Κυπριακής Δημοκρατίας, τα παιδιά τυγχάνουν προστασίας όλων των σχετικών και βασικών δικαιωμάτων όπως αυτά προνοούνται από το Σύνταγμα της χώρας μας.

Χωρίς να είναι ανάγκη να γίνει αναφορά σε όλα τα δικαιώματα που κατοχυρώνονται από το Σύνταγμα μας, για τα παιδιά μαθητές άκρως σχετικά είναι τα πιο κάτω δικαιώματα τα οποία θεωρώ ότι έχουν την πιο άμεση εφαρμογή στην σχέση του παιδιού ως «μαθητής» με τα άτομα υπεύθυνα για την εκπαίδευση του.

Δικαιώματα όπως το δικαίωμα της ζωής και σωματικής ακεραιότητας, προστασία ενάντια βασανιστηρίων, απάνθρωπης ή ταπεινωτικής τιμωρίας ή μεταχείρισης, δικαίωμα ελευθερίας και προσωπικής ασφάλειας, δικαίωμα ελεύθερης σκέψεως και θρησκείας, ελευθερίας λόγου και τρόπο έκφρασης, δικαίωμα να εκπαιδεύεται και να του παρέχεται εκπαίδευση κ.α.

Όλα τα βασικά συνταγματικά δικαιώματα ανταποκρίνονται και αντικατοπτρίζουν τα δικαιώματα όπως αυτά υπάρχουν και στην Ευρωπαϊκή Σύμβαση Ανθρωπίνων Δικαιωμάτων επίκληση των οποίων μπορεί σε κάθε περίπτωση να γίνει από την στιγμή που εκτός από πολίτης της Κυπριακής Δημοκρατίας είναι και πολίτης της Ευρωπαϊκής Ένωσης.

Περαιτέρω και πιο συγκεκριμένα, ο Χάρτης Θεμελιωδών Δικαιωμάτων της Ευρωπαϊκής Ένωσης κάνει συγκεκριμένη αναφορά στα παιδιά στο άρθρο 24 αναφορικά με αποφάσεις που πρέπει να παίρνονται πάντα με γνώμονα το συμφέρον του παιδιού. Άρθρο το οποίο αναπτύχθη περαιτέρω σε επίπεδο Ευρωπαϊκής Ένωσης από την Ευρωπαϊκή Επιτροπή στις 15.02.11, με το επίσημο Έγγραφο με τίτλο «ΑΝΑΚΟΙΝΩΣΗ ΤΗΣ ΕΠΙΤΡΟΠΗΣ ΠΡΟΣ ΤΟ ΕΥΡΩΠΑΪΚΟ ΚΟΙΝΟΒΟΥΛΙΟ, ΤΟ ΣΥΜΒΟΥΛΙΟ, ΤΗΝ ΕΥΡΩΠΑΪΚΗ ΟΙΚΟΝΟΜΙΚΗ ΚΑΙ ΚΟΙΝΩΝΙΚΗ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΚΑΙ ΤΗΝ ΕΠΙΤΡΟΠΗ ΤΩΝ ΠΕΡΙΦΕΡΕΙΩΝ Το θεματολόγιο της ΕΕ για τα δικαιώματα του παιδιού COM/2011/0060».

Παράδειγμα επίκλησης των Συνταγματικών δικαιωμάτων ήταν και η περίπτωση όπου η Επίτροπος Διοικήσεως το 2012 (Αρ. Φακ. ΑΚΡ 97/2012) εξέτασε παράπονο μαθητή που επιβαλλόταν να παρακολουθήσει το μάθημα θρησκευτικών ενώ η οικογένεια τους ήταν Μάρτυρες του Ιεχωβά, και το σχολείο απειλούσε την μαθήτριά ότι έπρεπε να παρακολουθεί

το μάθημα των θρησκευτικών διαφορετικά οι απουσίες της θα την ανάγκαζαν να επαναλάβει την χρονιά. Συγκεκριμένα όπως αναφέρει η έκθεση «ο εξαναγκασμός μαθητών που έχουν λάβει απαλλαγή να είναι παρόντες κατά την διδασκαλία του μαθήματος παραβιάζει ευθέως την θρησκευτική τους ελευθερία, την οποία σκοπεύει ακριβώς να προστατεύσει ο νομοθέτης μέσω της διαδικασίας της απαλλαγής. Η παραβίαση της θρησκευτικής ελευθερίας ανακύπτει ακόμη εντονότερα σε περίπτωση που οι μαθητές που απουσιάζουν από το μάθημα των θρησκευτικών κατόπιν απαλλαγής θα κινδυνεύουν να μην προαχθούν στην επομένη τάξη λόγω προσμέτρησης των απουσιών ή θα υπόκεινται σε τιμωρία αποβολής».

Έχοντας αναφέρει τα πιο πάνω βασικά δικαιώματα και ερμηνείες, κάποιος θα πρέπει να γνωρίζει τις ειδικές νομοθεσίες και κανονισμούς που υπάρχουν σε ισχύ και αφορούν τα δικαιώματα ενός παιδιού μαθητή και ποιες ενέργειες μπορεί να κάνει όταν αυτά καταπατηθούν με οποιοδήποτε τρόπο.

Τρομερή βάση και ισχυρά θεμέλια των Δικαιωμάτων του μαθητή πηγάζουν από τα δικαιώματα του παιδιού, τα οποία διατυπώνονται επίσημα στη Σύμβαση περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20/11/1989 και η οποία εφαρμόστηκε στην Κύπρο βάσει νομοθεσίας με τίτλο περί της Σύμβασης περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού (Κυρωτικός) Νομός του 1990.

Δηλαδή, ως είναι λογικό, ο μαθητής είναι πρώτα παιδί και μετά μαθητής. Συνεπώς πριν να εξετάσουμε τα οποιαδήποτε επιπλέον δικαιώματα έχει ένα παιδί ως μαθητής, όλοι οι εμπλεκόμενοι (γονείς, δάσκαλοι, καθηγητές, εκπαιδευτικοί κ.α.) θα πρέπει να γνωρίζουν και να σέβονται καθημερινά τα δικαιώματα που έχει ένα παιδί και μετά οποιαδήποτε επιπλέον δικαιώματα προκύπτουν από την θέση του παιδιού ως μαθητής.

Η Σύμβαση η ίδια αποτελείται από 54 άρθρα στο σύνολο, εκ των οποίων αρκετά από αυτά προσομοιάζουν σε άρθρα του Συντάγματος με ειδικές αναφορές στα εδάφια του κάθε άρθρου για τις ανάγκες του παιδιού.

Όπως αναφέρεται στην ίδια την Σύμβαση, αυτή έχει βασιστεί στο «ότι, στην Παγκόσμια Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Άνθρωπου, τα Ηνωμένα Έθνη διακήρυξαν ότι τα παιδιά δικαιούνται ειδικής βοήθειας και υποστήριξης... Ότι είναι σημαντικό να προετοιμαστεί το παιδί πληρέστερα για να ζήσει μια ατομική ζωή μέσα στην κοινωνία, και να ανατραφεί μέσα στο πνεύμα των ιδανικών που διακηρυχτήκαν στο Χάρτη των Ηνωμένων Εθνών και ειδικότερα μέσα σε πνεύμα ειρήνης, αξιοπρέπειας, επιείκειας, ελευθερίας, ισότητας και αλληλεγγύης... Και ότι, όπως υποδεικνύεται στη Διακήρυξη των Δικαιωμάτων του Παιδιού που υιοθετήθηκε από τη Γενική Συνέλευση στις 20 Νοεμβρίου 1989 «το παιδί, λόγω του ότι δεν διαθέτει σωματική και πνευματική ωριμότητα, έχει ανάγκη από ειδική προστασία και ειδική φροντίδα,

κυρίως δε από κατάλληλη για την περίπτωση νομική προστασία, τόσο πριν όσο και μετά τη γέννηση του».

Το κράτος έχει υποχρέωση να σέβεται τα δικαιώματα του παιδιού όπως αυτά φαίνονται στην Σύμβαση και να τα προστατεύει αποτελεσματικά έναντι όλων των μορφών διακρίσεων ή τιμωρίας.

Μέσα από την Σύμβαση είναι ξεκάθαρο ότι όλες οι αρμόδιες αρχές και τα αρμόδια άτομα υπεύθυνα, σε όλες τους τις αποφάσεις πρέπει πρωτίστως να λαμβάνουν υπόψη το συμφέρον του παιδιού (Άρθρο 3). Συνεπώς οποιαδήποτε απόφαση η οποία δεν μπορεί να δικαιολογηθεί με αυτό τον τρόπο, αυτόματα μπορεί να θεωρηθεί ότι δεν σέβεται τα δικαιώματα των μαθητών.

Το παιδί έχει, δικαίωμα ελεύθερης έκφρασης της γνώμης του σχετικά με οποιοδήποτε θέμα που το ενδιαφέρει, δικαίωμα να ακούγεται ενώπιον οποιασδήποτε αρχής (Άρθρο 12), να εκφράζεται ελεύθερα (Άρθρο 13), δικαίωμα ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας (Άρθρο 14), δικαίωμα να του παρέχεται πρόσβαση σε ενημέρωση και σε υλικό που να προέρχεται από διάφορες εθνικές και διεθνείς πηγές (Άρθρο 17), δικαίωμα προστασίας από κάθε μορφή βίας σωματική/πνευματική και όλες τις μορφές (Άρθρο 19), δικαίωμα κάθε παιδιού για ένα επίπεδο ζωής ικανό να επιτρέπει τη σωματική, πνευματική, ψυχική, ηθική και κοινωνική ανάπτυξη του (Άρθρο 27) και πάνω απ όλα το δικαίωμα στην παιδεία, και ιδιαίτερα για να εξασφαλιστεί η άσκηση του δικαιώματος αυτού προοδευτικά και στη βάση της ισότητας των ευκαιριών.

Δημοσιά & Ιδιωτικά Σχολεία

Αφού τύχουν σεβασμό τα αμέσως πιο πάνω μετά θα πρέπει τα παιδιά και όλοι οι εμπλεκόμενοι να γνωρίζουν τα επιπλέον δικαιώματα τα οποία έχει ένα παιδί ως μαθητής τα οποία πηγάζουν μέσα από νόμους και κανονισμούς της Κυπριακής Δημοκρατίας οι οποίοι ξεχωρίζουν σε κάποιο βαθμό ανάλογα με το αν ο μαθητής είναι δημοσίου ή ιδιωτικού σχολείου.

Όπως έχει αναφερθεί και αμέσως πιο πάνω η ίδια η Σύμβαση κάνει ρητές αναφορές και στα δυο είδη σχολείων. Στην Κύπρο όμως υπάρχουν όντως διαφορετικά νομοθετήματα και κανονισμοί, αν και όπως έχει αναφέρει και η ίδια η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού, και στις δυο περιπτώσεις υπάρχουν αρκετές πρόνοιες που είναι ταυτόσημες.

Δημοσιά Εκπαίδευση

Αναφορικά με την Δημοσιά Εκπαίδευση σχετικοί είναι οι κανονισμοί οι οποίοι υπάρχουν για την δημοτική εκπαίδευση με τίτλο οι περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Δημοτικής Εκπαίδευσης Κανονισμοί του 2008 έως 2017 και για την δημοτική και μεσαία εκπαίδευση περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμών του 2017.

Βάσει των πιο πάνω κανονισμών και πριν μπούμε σε ανάλυση των δικαιωμάτων, είναι βασικό να αναφερθεί ότι το παιδί είναι μαθητής από την αρχή μέχρι το τέλος του σχολικού έτους, περιλαμβανομένων και των διακοπών, ανεξάρτητα από την ημερομηνία εγγραφής του.

Οι κανονισμοί, στο ίδιο πνεύμα με την Σύμβαση, συμπεριλαμβάνουν όλα τα δικαιώματα που έχει ο μαθητής, τις υποχρεώσεις που έχουν τα άτομα που πρέπει να εμπλακούν με τους μαθητές, και τις κυρώσεις που μπορεί να υπάρξουν όταν καταπατηθούν τα δικαιώματα αυτά.

Περαιτέρω, στους Κανονισμούς υπάρχει συγκεκριμένη αναφορά στις υποχρεώσεις ενός μαθητή και πως αυτός θα κριθεί όταν παραβεί ή αμελήσει τις υποχρεώσεις του και ποια είναι η αρμόζουσα τιμωρία σε κάθε περίπτωση.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς Δημοτικής Εκπαίδευσης βασικό στοιχείο συμπεριφοράς του δάσκαλου / εκπαιδευτικού και όλων των προσώπων που έρχονται σε επαφή με μαθητή είναι η χρήση της πειθώ και μόνο. Απαγορεύεται σε οποιοδήποτε δάσκαλο και άλλο πρόσωπο να εφαρμόζει αλλά μέτρα για οποιοδήποτε λόγω και σκοπό προς τα παιδιά μαθητές. Σχετικές είναι οι αναφορές στον Κανονισμό 14 (ΚΔΠ 225/2008, ΚΔΠ 276/2009, ΚΔΠ 345/2011, ΚΔΠ 253/2012, ΚΔΠ 235/2017). Συνεπώς είναι ξεκάθαρο ότι με το παραμικρό που εντοπίζεται διαφορετική συμπεριφορά από αυτή, η οποία αντικρούει τα δικαιώματα του παιδιού μαθητή ως αυτά έχουν αναφερθεί πιο πάνω, τότε αμέσως έχουμε παραβίαση αυτών και μπορεί να γίνει σχετική καταγγελία για την διασφάλιση τους. Μόνο μετά την σύμφωνη γνώμη της διεύθυνσης μπορεί ένας δάσκαλος να προχωρήσει σε παρατήρηση και επίπληξη. Οποιαδήποτε άλλη τιμωρία θα πρέπει να περάσει από τις ανάλογες επιτροπές.

Σύμφωνα με τους κανονισμούς Μέσης Εκπαίδευσης υπάρχει πλέον ξεκάθαρη αναφορά ότι «Απαγορεύεται η άσκηση οποιασδήποτε μορφής βίας εναντίον παιδιού». (Μέρος II, άρθρο 3 (3)).

Περαιτέρω υπάρχουν ρητές αναφορές στο δικαίωμα του μαθητή αναφορικά με

- την ελεύθερη έκφραση της γνώμης,
- την ελευθερία αναζήτησης λήψης και διάδοσης οποιοδήποτε είδους πληροφοριών,
- ελευθερία σκέψης, συνείδησης και θρησκείας,
- δικαίωμα στην ιδιωτική ζωή, στην οικογένεια του, στην αλληλογραφία του και
- πλήρη απαγόρευση προσβολών της τιμής, της προσωπικότητας και της υπόληψης του, την προστασία προσωπικών δεδομένων και χαρακτήρα κάθε παιδιού, και
- προστασία έναντι οποιασδήποτε μορφής βίας, κακοποίησης, συμπεριλαμβανομένης της σεξουαλικής, προσβολής, εκμετάλλευσης ή έλλειψης φροντίδας.

Συνοπτικές αναφορές και σχετική ανάλυση υπάρχουν και εντός του Βιβλιάριου με τίτλο «Είμαι Μαθητής, Μαθήτρια, γνωρίζω τα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις μου» από το Υπουργείο Παιδείας 2010.

Βάσει των δυο πιο πάνω κανονισμών σχετικές πρόνοιες υπάρχουν που επιτρέπουν στα σχολεία να εκδίδουν εσωτερικούς κανονισμούς επίσης οι οποίοι δίνουν καθοδήγηση στον μαθητή αναφορικά με περαιτέρω δικαιώματα και υποχρεώσεις του.

Οι Εσωτερικοί κανονισμοί δεν επιβάλλονται αυθαίρετα, αλλά είναι αποτέλεσμα δημοκρατικής διαδικασίας και διαλόγου μεταξύ της Διεύθυνσης, των καθηγητών, των μαθητών και των γονέων. Οι κανονισμοί αυτοί αναφέρονται στα δικαιώματα και τις υποχρεώσεις που έχει σε θέματα που αφορούν τη στολή και την εμφάνιση στο σχολείο, τις απουσίες, τις εξετάσεις και τα διαγωνίσματα την πειθαρχία τα παιδαγωγικά μέτρα κτλ.

Επιπρόσθετα των πιο πάνω, σημαντικό είναι να γνωρίζει κάποιος την ύπαρξη νομοθετημάτων και κανονισμών που ελέγχουν την συμπεριφορά του εκπαιδευτικού στο δημόσιο. Σχετικές αναφορές υπάρχουν και στους δυο πιο πάνω Κανονισμούς Δημοτικής και Μεσης Εκπαίδευσης, όπως υπάρχουν επίσης και εντός του νομοθετήματος που ασχολείται άμεσα με τα καθήκοντα και την συμπεριφορά του εκπαιδευτικού το οποίο έχει τίτλο περί Δημοσίας Εκπαιδευτικής Υπηρεσίας Νομός 10/1969, ο οποίος τροποποιείται συστηματικά με την τελευταία τροποποίηση να έχει γίνει φέτος (2019).

Βάσει της συγκεκριμένης νομοθεσίας (10/1969) – Έκαστος εκπαιδευτικός λειτουργός οφείλει

- να είναι νομιμόφρων,
- να εκτελεί πιστός και ανελλιπώς τα καθήκοντα του,
- να εκτελεί της διδόμενες εντολές και εκδιδόμενες οδηγίες και
- να συμμορφώνεται προς αυτές,
- να μην ενεργεί ή παραλείπει ή να συμπεριφέρεται με τρόπο ο οποίος είναι δυνατό να δυσφήμιση την εκπαιδευτική υπηρεσία γενικά ή την θέση του ειδικά ή να κλονίσει την εμπιστοσύνη του κοινού στην εκπαιδευτική υπηρεσία (άρθρο 45).

Μέσα από την ίδια την νομοθεσία γίνεται ανάλυση ως προς τις περιπτώσεις που μπορεί η αρμόδια αρχή, δηλαδή ο Υπουργός και οι αντιπρόσωποι του, να προωθήσουν πειθαρχικές διώξεις ενάντιων εκπαιδευτικών αλλά και να τους καταγγείλουν για ποινικά αδικήματα.

Η αυστηρή ανάλυση των καθηκόντων, της ευθύνης, απαιτούμενων ικανοτήτων και προσόντων των καθηγητών / δασκάλων / εκπαιδευτικών σε όλα τα επίπεδα της δημοσίας εκπαίδευσης βρίσκονται εντός των καταλόγων με τίτλο «Σχέδια Υπηρεσίας» που μπορεί κάποιος να εντοπίσει σε εκδόσεις της ΟΕΛΜΕΚ.

Είναι βάσει των πιο πάνω γενικών, ειδικών άρθρων, στους νόμους και κανονισμούς αλλά και στα Σχέδια Υπηρεσίας που εντοπίζει κάποιος τι πρέπει να κάνει ένας υπεύθυνος για τους μαθητές και ποτέ έχει αυτός ο υπεύθυνος παραπέσει σε καταπάτηση των δικαιωμάτων του μαθητή.

Ιδιωτική εκπαίδευση

Όπως φαίνεται από την Σύμβαση, γίνεται συνεχής και ρητή αναφορά στα ιδιωτικά και δημόσια σχολεία κάνοντας το ξεκάθαρο ότι τα δικαιώματα αυτά θα πρέπει να τυχάνουν σεβασμού και από τις δυο ομάδες.

Περαιτέρω το ίδιο το Υπουργείο Παιδείας πάντα δηλώνει επίσημα ότι όλοι οι νόμοι και κανονισμοί ισχύουν για όλα τα σχολεία της Κυπριακής Δημοκρατίας ανεξαιρέτως.

Ασχέτως όμως των πιο πάνω δεδομένων υπάρχουν διαφορετικές συγκεκριμένες νομοθεσίες για τα ιδιωτικά σχολεία που σε κάποιο βαθμό ξεχωρίζουν από αυτές του Δημοσίου στις οποίες έχει ήδη γίνει αναφορά πιο πάνω σε αυτό το κείμενο.

Όπως αναφέρει και η Επίτροπος Προστασίας των Δικαιωμάτων Παιδιού σε Σημείωμα της ημερά 02/02/17, ο νόμος που ρυθμίζει την ίδρυση και λειτουργία ιδιωτικών σχολείων παραπέμπει σε πολλά σημεία στους περί Λειτουργίας των Δημοσίων Σχολείων Δημοτικής και Μέσης Εκπαίδευσης Κανονισμούς.

Ο σχετικός νόμος είναι ο περί Ιδιωτικών Σχολείων και Φροντιστηρίων Νομός του 1971 (5/1971) ο οποίος και πάλι φαίνεται ότι έτυχε πολλών και συχνών τροποποιήσεων.

Ουσιαστικές είναι οι αναφορές εντός του συγκεκριμένου νόμου όπου φαίνεται ξεκάθαρα ότι τα ιδιωτικά σχολεία ουσιαστικά υπάγονται στην ευθύνη του Υπουργού Παιδείας όπως τα υπόλοιπα σχολεία και ουσιαστικά θα πρέπει να σέβονται όλα τα δικαιώματα του μαθητή όπως αυτά προκύπτουν από τα νομοθετήματα που έχουν ήδη αναπτυχθεί πιο πάνω.

Οι δάσκαλοι, καθηγητές, εκπαιδευτικοί εντός του Ιδιωτικού σχολείου εννοείται ότι θα πρέπει να έχουν υπόψη τους τα δικαιώματα των παιδιών μαθητών όπως αυτά έχουν αναλυθεί και καθόλου δεν επηρεάζονται από το καθεστώς του σχολείου, είτε αυτό είναι δημόσιο είτε ιδιωτικό. Το μόνο πράγμα που θεωρούμε ότι αλλάζει είναι ο τρόπος που πιθανών να προωθηθεί ένα παράπονο ενάντιων παραβατικής συμπεριφοράς εκπαιδευτικού ο οποίος παραβίασε δικαίωμα μαθητή. Στην δημοσιά εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός αποτελεί διορισμένο δημόσιο υπάλληλο ενώ στην ιδιωτική εκπαίδευση ο εκπαιδευτικός είναι υπάλληλος εταιρείας, ιδιωτικού νομικού προσώπου.

Ασφαλώς το παράπονο θα πρέπει να γίνει προς όλους τους ανωτέρους, δηλαδή Υπουργείο Παιδείας ως η αρμόδια αρχή σε όλες τις περιπτώσεις, στην Επιτροπο Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού και μετά στον Διευθυντή / Ιδιοκτήτη του σχολείου.

Ενέργειες Αντιμετώπισης Παραβίασης Δικαιωμάτων

Καταπάτηση οποιουδήποτε από τα βασικά δικαιώματα του παιδιού μαθητή αποτελεί παραβίαση και θα πρέπει να καταγγέλλεται στις αρμόδιες αρχές στα της ορθής οδού και με τον σωστό τρόπο ούτως ώστε να μπορούν να ληφθούν διορθωτικά μέτρα σε μια προσπάθεια να αποκατασταθεί η δικαιοσύνη αλλά και να διορθωθεί η οποιαδήποτε βλάβη έχει προκληθεί στην ψυχολογία του παιδιού και στην σχέση που έχει το παιδί με το σχολείο.

Ένα από τα μεγαλύτερα λάθη είναι να αγνοούμε τα παράπονα των παιδιών και μερικές φορές ίσως να τα υποβαθμίζουμε με τον τρόπο μας, ενώ στην ουσία να μην ακούμε την αλήθεια του παιδιού ο οποίος είναι μαθητής και ως μαθητής έχει όλα τα προαναφερθέντα δικαιώματα.

Το πρόβλημα προώθησης παράπονων και καταγγελιών για ενέργειες που καταπατούσαν τα δικαιώματα των παιδιών ως μαθητών εντοπίστηκε και αναλύθηκε από την ίδια την Επιτροπο Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού στην έκθεση της με τίτλο «Θέση της Επιτροπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Λ. Κουτσουμπά, Καθόσον Αφορά την Ύπαρξη Φιλικού προς το Παιδ. Μηχανισμού Υποβολής Παράπονου στο χώρο της Εκπαίδευσης», Λευκωσία Δεκέμβριος 2017.

Βάσει του περί Επιτρόπου Προστασίας των Δικαιωμάτων του Παιδιού Νόμο του 2007 και 2014 η αποστολή του Επιτρόπου είναι η προάσπιση και προαγωγή των δικαιωμάτων του παιδιού. Σύμφωνα με τις αρμοδιότητες του Επιτρόπου, ο ίδιος εκπροσωπεί τα παιδιά και τα συμφέροντα τους σε όλα τα επίπεδα και στάδια της ζωής τους. Το πιο σημαντικό από όλα είναι ότι είναι το αρμόδιο άτομο να υποβάλει ακόμα και αυτεπαγγέλτως στις αρμόδιες αρχές για διερεύνηση, παράπονα για παραβιάσεις των δικαιωμάτων του παιδιού και σε κάθε περίπτωση οφείλει να διαβιβάζει στις εν λόγω αρχές τέτοια παράπονα που του υποβάλλονται, καθώς και να παρακολουθεί την πορεία της διερεύνησης τους από τις αρχές αυτές ακόμη και στην περίπτωση παραπόνων που δεν έχουν διαβιβαστεί μέσω του.

Στις 44αρων σελίδων έκθεση που ετοιμάστηκε, γίνεται μια παρουσίαση πραγματικών επεισοδίων όπου είχαν γίνει καταγγελίες για καταπάτηση των δικαιωμάτων των μαθητών και πιο ήταν το αποτέλεσμα αυτών.

Με λύπη παρατηρείται ότι τις πλείστες φορές το τελικό πόρισμα της ερευνούσας αρχής ήταν ότι ΔΕΝ υπήρχε παραβίαση δικαιώματος και ότι η μαρτυρία που είχε παρθεί από τους

παραπονούμενους ήταν «υπερβολική», «μη αληθινή» και να μη ανταποκρινόμενη στην «αλήθεια».

Είναι φανερό ακόμα και από αυτή την έκθεση ότι δεν υπάρχει προκαθορισμένος τρόπος γνωστός προς όλους τους εμπλεκόμενους και ενδιαφερομένους που να μπορεί ένα άτομο να παραπονεθεί για την συμπεριφορά εκπαιδευτικού και / ή γενικότερα την καταπάτηση των δικαιωμάτων του μαθητή.

Αυτή είναι και η γενικότερη παρατήρηση της Επίτροπου η οποία διακατέχει την πιο πάνω Έκθεση. Δεν υπάρχει τρόπος να διασφαλιστεί η αντικειμενικότητα διερεύνησης ενός παράπону αφού δεν υπάρχει προκαθορισμένος ξεκάθαρος τρόπος του πως ξεκινά και ποια θα είναι τα στάδια αυτής της ερευνάς, με αποτέλεσμα να υπάρχει μια θολή εικόνα που ασφαλώς είναι μόνο προς το συμφέρον του παραβάτη και ασφαλώς απολύτως ενάντιων των δικαιωμάτων του μαθητή.

Θεωρούμε ότι η απουσία ξεκάθπου τρόπου έρευνας σωστή από μονή της παραβίαση των δικαιωμάτων του μαθητή και αυτό είναι κάτι που θα πρέπει να εξεταστεί από το Υπουργείο και τους νομοθέτες. Αποτέλεσμα είναι να μην μπορεί να έκφραση ελεύθερα τις απόψεις του το παιδι (παραβίαση Άρθρου 12 της Συμβάσης), να μην είναι το επίκεντρο στις αποφάσεις που πρέπει να είναι προς το συμφέρον του παιδιού (παραβίαση Άρθρου 3 (1) της Συμβάσης), να μην έχει πρόσβαση στην πληροφορία (παραβίαση Άρθρου 17 της Συμβάσης), και το κράτος να μην έχει λάβει όλα τα καταλληλά νομοθετικά, διοικητικά, κοινωνικά και εκπαιδευτικά μετρά προς διασφάλιση των δικαιωμάτων του παιδιού (παραβίαση Άρθρου 4 και 19 της Συμβάσης), να μην έχει λάβει μέτρα για να ενθαρρύνει την τακτική σχολική φοίτηση και τη μείωση του ποσοστού εγκατάλειψης των σχολικών σπουδών (παραβίαση Άρθρου 28 (1)(ε)) και αλλά.

**Σύμβαση περί των Δικαιωμάτων του Παιδιού που υιοθετήθηκε από την Γενική Συνέλευση των Ηνωμένων Εθνών στις 20/11/1989*

Πέραν των πιο πάνω η Επίτροπος μέσα στην έκθεση της το 2017 κάνει τις έξι τελικές παρατηρήσεις –

1. Στις σχολικές μονάδες δεν υπάρχουν ξεκάθαρα διατυπωμένες και θεσμοθετημένες διαδικασίες υποβολής παραπόνου.
2. Οι επιθεωρητές που καλούνται να διερευνήσουν παράπωνα παιδιών και γονιών δεν ακολουθούν την ίδια διαδικασία. Σε πολλές περιπτώσεις, απουσιάζουν σημαντικά στάδια της διαδικασίας, μεταξύ άλλων, και η λήψη της άποψης του ενδιαφερόμενου παιδιού ή άλλων παιδιών.

3. Σε μεγάλο αριθμό απαντήσεων του ΥΠΠ περιλαμβάνεται γενική και αόριστη πληροφόρηση, του τύπου: «έχει ακολουθηθεί η διαδικασία με άψογο τρόπο» χωρίς, ωστόσο, να παρέχεται περισσότερη πληροφόρηση.
4. Κατά την αξιολόγηση των δεδομένων που προκύπτουν από την πειθαρχική έρευνα, δίνεται ιδιαίτερη βαρύτητα στις μαρτυρίες των εκπαιδευτικών και της διεύθυνσης του σχολείου, ενώ μειώνεται η αξιοπιστία που αποδίδεται στη μαρτυρία των παραπονούμενων.
5. Πολλές από τις απαντήσεις καταλήγουν στο «ουδέν μεμπτό» απορρίπτοντας το παράπονο στην ολότητά του.
6. Η διαδικασία διερεύνησης παραπόνων δεν διασφαλίζει το δικαίωμα του παιδιού στη συμμετοχή.
7. Η μη διασφάλιση του δικαιώματος των παιδιών να λαμβάνεται υπόψη η άποψή τους, ενισχύει στα παιδιά στάσεις παθητικότητας και αντιβαίνει σωρείας ουσιωδών δικαιωμάτων τους.
8. Από τη στιγμή που ο μηχανισμός διερεύνησης παραπόνων που αφορούν παραβιάσεις των δικαιωμάτων των παιδιών από εκπαιδευτικούς παρουσιάζει κενά, τα παιδιά μένουν εκτεθειμένα στον κίνδυνο κακομεταχείρισης από εκπαιδευτικούς, οι οποίοι ναι μεν έχουν καταγγεληθεί, αλλά δεν έχουν υποστεί τις συνέπειες των πράξεών τους, ούτε και έχουν ληφθεί, από πλευράς αρμόδιας Αρχής, οι απαραίτητες ενέργειες για πρόληψη παρόμοιων συμπεριφορών στο μέλλον

Καταληκτικά η Επίτροπος καταλήγει σε αριθμό εξαιρετικών εισηγήσεων οι οποίες ευελπιστούμε ότι θα εφαρμοστούν προς την απολυτή διασφάλιση των δικαιωμάτων των παιδιών μαθητων και οι οποίες μας βρίσκουν απόλυτα σύμφωνους.

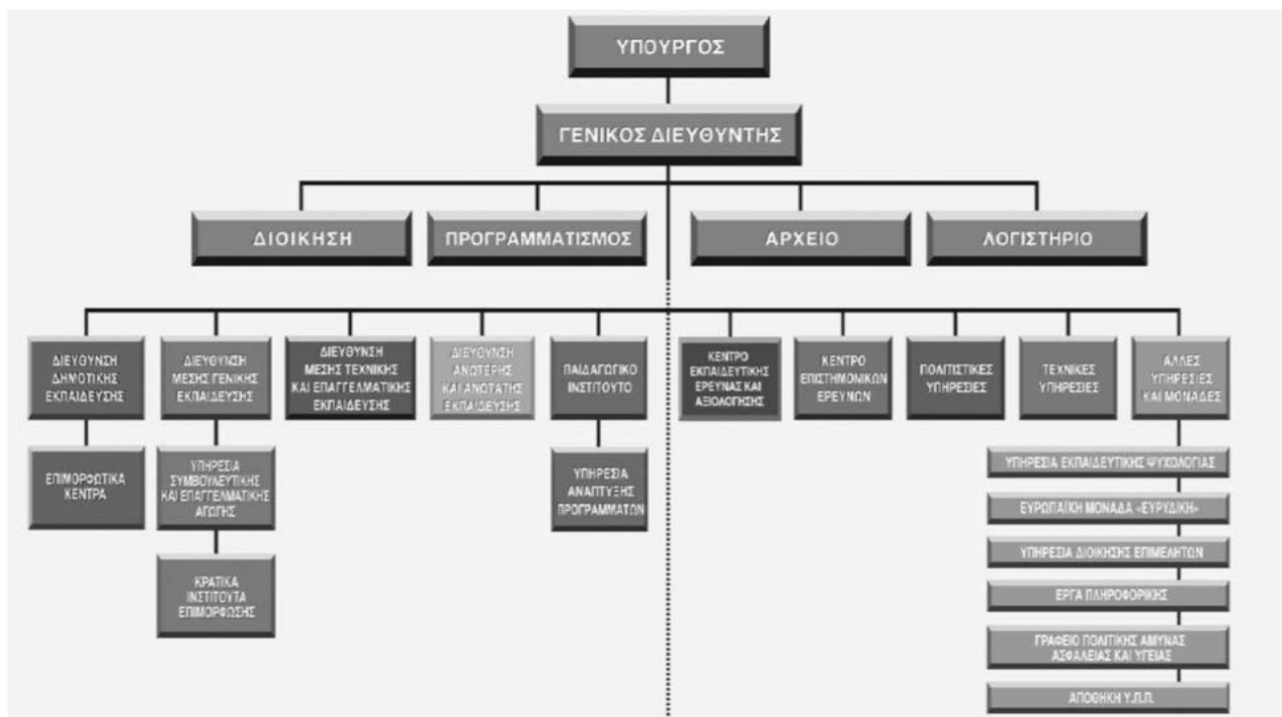
1. Δημιουργία κώδικα επαγγελματικής συμπεριφοράς ο οποίος να ορίζει τις υποχρεώσεις των εκπαιδευτικών καθόσον αφορά στην επαφή τους με τα παιδιά.
2. Τροποποίηση της υφιστάμενης νομοθεσίας.
3. Δημιουργία μηχανισμού υποβολής και διερεύνησης παραπόνων σε επίπεδο σχολικής μονάδας και εκπαίδευση των εκπαιδευτικών στον τρόπο εφαρμογής του.
4. Βελτίωση της διαδικασίας διερεύνησης και αξιολόγησης παραπόνων, σε επίπεδο ΥΠΠ.
5. Διαφάνεια στη διαδικασία και παροχή επαρκούς πληροφόρησης.
6. Πρέπει να διασφαλίζεται το δικαίωμα του παιδιού να ακούγεται η άποψή του κατά τη διαδικασία υποβολής παραπόνου.
7. Πρέπει να δημιουργηθεί κουλτούρα συνεχούς βελτίωσης και εφαρμογή πρακτικών αναστοχασμού.

8. Πρέπει να διασφαλίζεται η συμμετοχή των παιδιών στη διαδικασία βελτίωσης του μηχανισμού υποβολής, διερεύνησης και αξιολόγησης παραπόνων που αφορούν παραβίαση των δικαιωμάτων των παιδιών από εκπαιδευτικούς.

Προτεινόμενος Τρόπος Δράσης

Αμέσως μετά από ένα περιστατικό θα πρέπει ο παραπονούμενος και η οικογένεια του να έρθει σε επικοινωνία με άτομο το οποίο γνωρίζει τα δικαιώματα και τους αρμοδίους για να μπορεί να επέμβει άμεσα. Είναι σημαντικό ένα παράπονο να γίνει **άμεσα** και όσο το δυνατό πιο κοντά χρονικά μετά το συμβάν. Επίσης είναι σημαντικό να γίνει γραπτώς και να κοινοποιηθεί προς όλους τους αρμοδίους. Σε όλες τις περιπτώσεις που αφορούν μαθητή, ασφαλώς το παράπονο θα πρέπει να σταλεί στον Υπουργό Παιδείας, την Επίτροπο Προστασίας Δικαιωμάτων του Παιδιού, την Επίτροπο Διοικήσεως και τον Διευθυντή του σχολείου.

Είναι εξαιρετικά σημαντικό να γνωρίζει κάποιος καλά την ιεραρχία της Εκπαίδευσης στην Κύπρο με σκοπό να ξέρει που πρέπει και που μπορεί αν απευθυνθεί και για πιο ζήτημα. Ενδεικτικό και βοηθητικό είναι το εξής οργανόγραμμα. Σίγουρα όμως χρειάζεται καθοδήγηση ως προς την προώθηση ενός παράπονου.

Επιπρόσθετα των πιο πάνω και κάπως εκτός του συστήματος της εκπαίδευσης, μέσα από συζήτηση και ανάλυση των γεγονότων θα πρέπει να διαπιστωθεί κατά ποσό έχουν διαπραχθεί

εκτός των πειθαρχικών αδικημάτων και ποινικά αδικήματα. Η βία είναι πάντα ποινικό αδίκημα ασχέτως του που διαπράττεται και υπό πιο τίτλο και ιδιότητα. Σε αυτές τις περιπτώσεις το παράπονο θα πρέπει επίσης να κοινοποιηθεί και στον Αρχηγό Αστυνομίας και/η στο Γενικό Εισαγγελέα.

Σχετικά παραδείγματα υπάρχουν στην υφιστάμενη νομολογία της Κύπρου και συγκεκριμένα μερικά από αυτά είναι τα πιο κάτω. Οι δυσκολίες προσαγωγής τέτοιων υποθέσεων ενώπιον Δικαστηρίου, εκδίκασης τους και το αποτέλεσμα αυτών φαίνεται εντός του περιεχομένου των ιδίων των αποφάσεων.

[Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. ΓΕΩΡΓΙΟΣ ΣΑΒΒΑ, Αρά. Υπόθεσης: 6726/14, 30/4/2018](#) – Άσεμνη επίθεση από καθηγητή σε μαθήτρια 13 χρονών (Άρθρο 151 Κεφ. 154) / Καταδίκη

«ο κατηγορούμενος από την αρχή της σχολικής χρονιάς την άγγιζε στο στήθος και στα οπίσθια της, γεγονός για το οποίο ήταν ενήμερες η εκπαιδευτική σύμβουλος του σχολείου και η διευθύντρια. Όπως ακόμη σημειώνεται, ο κατηγορούμενος παρόλο ότι έτυχε παρατήρησης από τη διευθύντρια εντούτοις συνέχιζε να την παρενοχλεί.»

[Αστυνομικός Διευθυντής Αμμοχώστου ν. Παναγιώτη Κωνσταντίνου, Αρ. Υπόθεσης: 795/2016, 22/12/2016](#) - Βαριά Σωματική Βλάβη από δάσκαλο σε μαθητή 10 χρονών (Άρθρο 231 Κεφ, 154) / Ποινή

«ο Κατηγορούμενος έκλεισε την πόρτα της τάξης και κατέβασε τις κουρτίνες. Τότε ο Κατηγορούμενος έδωσε στον ΜΚ1 ένα πάτσο στο μάγουλο και μετά τον τράβηξε σε αποθήκη εντός της τάξης και τον έδειρε ρίχνοντας τον στο έδαφος. Ακολούθως, ο Κατηγορούμενος συνέχισε να κτυπά παντού τον ΜΚ1 με κλωτσιές και πάτσους»

[Αστυνομικός Διευθυντής Πάφου ν. ΤΤΟΟΥΛΙΑΣ, Αρ. Υπόθεσης: 8277/14, 16/5/2019](#) – Πραγματική Σωματική Βλάβη από καθηγητή σε μαθητή (Άρθρο 243 Κεφ 154) / Καταδίκη

«ο κατηγορούμενος άρπαξε τον παραπονούμενο δυνατά από το στήθος και τον γρονθοκόπησε 2-4 φορές στην κοιλιά του. Οι πιο πάνω ενέργειες του κατηγορουμένου σαφώς καταδεικνύουν στοχευμένη συμπεριφορά επιθετικού χαρακτήρα από μέρους του εναντίον του παραπονούμενου.»

[ΓΕΝΙΚΟΣ ΕΙΣΑΓΓΕΛΕΑΣ ΤΗΣ ΔΗΜΟΚΡΑΤΙΑΣ ν. ΧΧ, Ποινική Έφεση αρ.36/2017, 14/6/2017](#) – Έφεση κατά της Ποινής / Σεξουαλική Κακοποίηση Παιδιού μαθήτριας ηλικίας 15 χρονών (Άρθρο 2, 6(3) Ν.91/2014) / 12μηνη ποινή αντικαταστάθηκε με 2 χρονιά φυλακή.

Η αμεσότητα καταγγελίας του παραπόνου δεν αποτελεί απλά καλο χειρισμό μιας περίπτωσης / υπόθεσης αλλά όπως φαίνεται και στα κείμενα των δικαστικών αποφάσεων, αρκετές φορές είναι βασικό στοιχείο προς στοιχειοθέτηση των ποινικών αδικημάτων.

Το αν θα έχει επιτυχία ή όχι συγκεκριμένο παράπονο δεν πρέπει να αποτελεί παράμετρο που θα πρέπει να επηρεάζει τους παραπονούμενους στην υποβολή του, προβληματιζόμενοι σκεπτόμενοι αν θα πρέπει να προωθηθεί.

Το παράπονο πρέπει να γίνεται πάντα και άμεσα για να υπάρχει, ούτως ώστε και αν δεν γίνει κάτι με την συγκεκριμένη καταγγελλόμενη περίπτωση, να υπάρχει στον φακέλο του καταγγελλόμενου ούτως ώστε να φανεί αν θα υπάρξει συνέχεια σε αυτό.

ΑΛΕΞΑΝΔΡΟΣ ΚΛΗΡΙΔΗΣ

ΔΙΚΗΓΟΡΟΣ

ΦΟΙΒΟΣ ΧΡ. ΚΛΗΡΙΔΗΣ

& ΣΥΝΕΡΓΑΤΕΣ ΔΕΠΕ